

Tip

Verkiezingsaffiches

Gelijk al nadat politiek Den Haag in april van dit jaar het nieuwe Tweede Kamergebouw in gebruik nam was er een tentoonstelling te zien over Nederlandse verkiezingsposters. Die posters zijn nu gebundeld in het boekje *Om de Stembus*.

Het politieke affiche werd pas belangrijk na de invoering van het algemeen mannenkiesrecht in 1917. Voor het eerst moesten partijen landelijk campagne voeren en zich duidelijk profileren tegenover de anderen. De makers van de posters gebruikten de krachtige beeldende en fantasierijke stijl van kunststromingen als Jugendstil en expressionisme om hun opvatting naar voren te brengen. Hierbij werden de politieke tegenstanders vaak uitgebeeld als bloeddorstige monsters als draken en verslindende reuzenslangen.

De vormgeving van de helden verschilde wel per stroming. De liberalen beelden vaak een beschaafde, maar kwetsbare burgerdame uit als het Fatsoen omringd door boze machten, terwijl de socialisten een krachtige, gespierde arbeidersfiguur ten tonele voerden die als reus kleine kapitalistjes met hoge hoeden uit een Madurodamachtig Binnenhof plukt of zich met een geweldig rood banier boven het landschap verheft.

Voor de rooms-katholieke partij was de militante verdediger van gezin en kerk favoriet; de ene keer een priester op een Romeinse zegewagen, dan weer een geharnaste kruisridder.

Lijsttrekkers kwamen slechts zelden in beeld. In de crisisjaren dertig verschenen affiches van Colijn als stoere zee-man aan het roer van het Schip van Staat dat door het economische noodweer geloodst moet worden. De NSB presenteerde in navolging van Hitler de nationaal-socialist Mussert als de sterke man die een oplossing heeft voor alle problemen.

Dit waren echter uitzonderingen. In de jaren dertig en veertig bleven symbolische voorstellingen overheersen, al wer-

den ze geleidelijk grover en zakelijker van stijl.

Pas in de jaren vijftig en zestig traden definitieve veranderingen op in de vormgeving mede door de opkomst van de televisie. In de ladingen informatie en reclame die via de televisie over het volk uitstroonden gingen partijen om herkenbaar te blijven vaste kleuren gebruiken die steeds terugkeerden. De poster werd sterk vereenvoudigd met vaak alleen een slagzin, de naam van de partij en de kop van de lijsttrekker. Groen werd later de kleur van het CDA, blauw van de liberalen en oranje van de sterk Oranjegezinde kleine protestantse partijen. De communisten en socialisten konden uit de weg met de opvallende kleur rood die ze van oudsher al hadden.

De laatste dertig jaar geven verkiezingsposters nog maar heel af en toe blijk van enige durf of originaliteit. De PSP veroorzaakte in 1971 heel wat opschudding met een poster van een naakt meisje dat lachend en met gespreide armen in een weiland staat met een oerhollandse koe erachter. Het onderschrift luidde: PSP, ontwapenend. In diverse plaatsen voerden conservatieve christenen actie om de poster te verbieden. Tien jaar later zijn de christenen ook wat vrijer geworden. Het CDA voert in 1981 propaganda met een poster van lif-tende jongeren.

De artistieke waarde mag sterk hebben ingeboet in de loop der jaren, de verkiezingsposter is tegenwoordig nog steeds een belangrijk en onmisbaar propagandamiddel als ondersteuning van de debatten op televisie. Net als vroeger zeggen posters nog steeds het nodige over partijpolitieke verhoudingen, al blijft het jammer dat de partijen de geweldige mogelijkheden van artistieke vormgeving niet langer benutten. "Om de stembus" laat zien wat er allemaal kan op dit gebied, en dat is heel wat.

Frank Flippo

Om de stembus...Verkiezingsaffiches 1918-1989. Samenstelling: D.J.Elzinga en G.Voerman. SDU uitgeverij, Den Haag 1992.

Ve

Op

het

en

de

uit

sta

C.

de

Le

J

t

E

h

h

e

I

h

J